

LA VENTALLADA.

SETMANARI POPULAR.

LAS CAUSAS FINALS Y LA CIENCIA.

Un dels defectes capitals que trobava Leibnitz en la filosofia de Descartes, era l' haber donat massa importancia á las causas eficients y haber descuydat las finals. En efecte, la vera Filosofia convé en que Descartes s' equivocá, pensant que 'ls fenómens que 's verificaban en la naturalesa de las cosas materials, podian explicarse únicament per causas mecánicas. Ben lluny d' aixó, no hi ha cap rahó mecánica per la que un cos se mogui ó deixi de móures, y no s' esplicaria 'l moviment en la materia sinó ab l' impuls primitiu del pensament.

En mon concepte, avuy dia fins en lo terreno mes científich s' abusa del modo de filosofar de Descartes. Tot se vol explicar per sistemas de forsas, per equilibris, per reaccions químicas, en una paraula, per causas eficients; y d' aquesta manera la ciencia podrá satisfacer una necessitat de moment, més no correspondrá may á las aspiracions humanas. Se dona importancia á lo material de la estructura y 'l mecanisme, explicant-se en las aulas *de quin modo* 's verifica la cosa sens voler investigar *per quin fi* 's realisa, que es á lo que tendeix verament la nostra inteligencia. De cap manera 's justifica que per l' odi á las formas escolásticas s' hagi vingut á desvirtuar lo veritable método filosófic, ni es rahonable que per l' écsit sorprenent, de las ciencias experimentals en lo passat y present sigle, s' hagi hagut d' infiltrar en las inteligencias modernas una afició exclusiva á explicar la naturalesa ab fórmulas físicas y químicas. Y es en efecte, un método altament perillós y erróneo lo no descobrir en las ciencias físicas altres llassos ni ressorts que 'ls purament empírichs, no sols perquè tal procediment pot inclinar al materialisme, sinó perquè no 's pot lograr una idea complerta

ni dels mateixos fenómens materials. Perqué si 's tracta de profundisar los principis mateixos de la mecánica, per exemple, jo crech que llavors la sola consideració d' una massa extensa no es suficient, y que es necessari recorrer á la noció de forsa, mes inteligible, encara que siga del domini de la metafísica. Aqueixa forsa no consisteix en un element material, deu trobarse necessariament en un principi simple del tot distint de la extensió dels cossos. Es precís, donchs, acudir á rahons mes altas pera donarnos compte dels fenómens que observém; debém acudir á las causas finals, es á dir, á la sabiduría y providencia de Deu: puix encara que la gravetat y la forsa elástica s' espliquin mes ó ménos mecánicament, ja siga per lo moviment del eter, ja per reaccions d' altres fluids; ab tot, la última rahó del moviment en la materia, es la *vis* impresa ja d' ensá de la primera intenció creadora, y aquesta *vis* correspon al mon espiritual, com tot, baix la divina direcció.

La sabiduría suprema de Deu ha fet sens dubte que escullís sobre todas las lleys del moviment las mes ajustadas y las mes convenientes á rahons abstractas y metafísicas, molt sovint fora del alcans de la nostra inteligencia. En ellas s' hi conserva, segons explica un gran físich, la mateixa quantitat de la forsa total y absoluta, ó de la acció, la mateixa quantitat de la respectiva ó de la reacció, la mateixa quantitat, en fi, de la forsa directris. Además, l' acció es sempre igual á la reacció, y l' efecte enter es sempre equivalent á sa causa plena. Tot lo qual prova la necessitat de que existeixi pera las ciencias experimentals una subordinació al plan superior y espiritual, solidaria ab la veritable ciencia moral, hont han de parar com á centro d' unitat todas las ciencias.

Ab la sola consideració de las causas eficients ó de la materia, no 's pot donar la rahó d' aquestas grans lleys del moviment, y s' ha d' acudir

per forsa á las causas finals. Lo referit y célebre filósop Leibnitz, que tanta part prengué en los descubriments en Dinámica y Física general, demostrá que aquestas lleys no dependeixen de cap manera del principi de necessitat, com las veritats lógicas, aritméticas y geométricas, sinó del principi de la conveniencia, só es, de la elecció de la Sabiduría: y es una de las mes poderosas y mes sensibles provas de la existencia de Deu pera 'ls que poden profundisar aquestas cosas.

Aixís, per poch que s' examini, se veurá tot l' encadenament de forsas materials penjar d' un fi espiritual, y ja may los materialistas podrán soltar aquesta objecció tan palmaria. En nostre cos, que es l' exemple mes próxim y sorprenent que podem trobar, s' hi veuen molts *órganos*, cada un ab fi determinat, y fi trascendental, (notar aixó), es á dir, que no 's queda limitat á la mera esplicació mecánica del instrument fisiológich. L' ull, no veu pera ell veurer sinó pera que l' ánima veigi, y en tots los sentits notarém, no un fenómen purament local, sinó sensible, ab referencia á un element superior y espiritual: en la vida vegetativa observém lo mateix. No 's realisa precisament la *hematosis* en los pulmons pera ostentar una simple reacció química, no 's forman en lo pahidor é intestins lo *quilo* y *quimo* purament pera presentar un producte orgánich especial. La part méns important que tenen tots los treballs, cambis y elaboracions que en la economía 's realisan, es la de la seva material execució: la part verament interessant y admirable, es la direcció trascendental á la conservació y desarrollo del individu, la tendencia misteriosa á fer mes expeditas, á aumentar las facultats y desarrollar una vida superior, en una paraula, sempre una causa final.

Per consegüent, si ve un naturalista y 's creu que esplicantme com se verifican mecánicament aquestas funcions y com se reaccionan aquets fluids ja está dit tot, y ja 's té de donar per satisfeta la ciencia, jo li respondré que falta lo millor, y que es lo mateix que si pera ferme apreciar un sublim concepte d' un gran poeta, m' espliqués de quina manera está escrit, la qualitat de la tinta, la carácter y combinació dels tipos, en fi, la pura execució mecánica. Buscar donchs la realitat y la esplicació de las cosas en sa pura y actual materialitat, no es lo género d' investigació mes digne de la inteligencia humana, á mes de que está subjecte á erradas capitals. Las percepcions dels sentits, per exemple, no 'ns

ensenyan precisament lo que hi ha en la realitat de las cosas sinó lo que 'ns convé ó perjudica d' aquestas cosas: ni 'ls colors, ni 'ls sonidos tenen aquella objectivitat real que 'ns aparentan. En tot aixó lo mes interessant que s' hi descubreix es aquella causa intencional per la que veyém estan dirigits á produhir una armonia en un ser espiritual capás d' apreciarla, relativament al ordre y extensió de las suas facultats.

Si veyém donchs que en la explicació de tots los fenómens las causas finals prevaleixen sempre sobre las materials ó mecánicas, y que las causas eficients no venen á ser mes que medis actuals de realisació computats en lo temps pera la adquisició de las finals, racional es que en nostras investigacions preferim las primeras á las segonas, quan se tracta de formar de nostres coneixements un veritable cos de ciencia. No es aixó dir que 'l home en tot haja de tenir la pretenció de descubrir las miras divinas, moltas de las quals per nostra feble rahó serán sempre impenetrables, mes si que 'l criteri dominant en las ciencias deuria ser l' estudiar totas las cosas atenent sempre al objecte final que la sana rahó descubreix en ellas. Enhorabona que no 's descuydés la aplicació práctica que dels principis científichs ne prenen las arts pera 'ls usos convenientes de la vida, mes la ciencia deuria dirigir-se sempre á la unitat, relacionant totas las causas y referintlas á son veritable principi.

Si en la esplicació y ensenyansa de las ciencias, particularment las naturals y físicas, s' hagués observat aquest rahonable criteri, y l' afició á lo material del experiment y l' anállisis hagués obehit á la tendencia superior d' una sólida filosofía, no hauriam tingut que deplorar en nostra generació lo materialisme que la corseca. Perqué totas las ciencias ben dirigidas han de conduhir al veritable fi del home, al coneixement y gloria de Deu, font de tota sabiduria.

J. P. y F.

CANSÓ DE L' ANY VUYT.

He sentit á dir que venen,
pardellá dels Pirineus,
 una colla enfurismada
 de gabayts ó de juens;

Diu que volen entrá á Espanya
per posamse al coll un jou;
si dormissem á la palla
aixís, prou vindrian, prou.

Cada pedra aquí es un home,
cada pit es un lleó;
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

Tinch una arma robellada
y una fals tinch per l' hereu,
si passeu per casa meva
atureuse y la veureu;

De robell no ni haurá mica
perque jo ja l' en trauré,
no fregant ab terra seca
sinó ab plom, que va mes be.

L' hereu té bon bras per l' arma,
bona punteria jo:
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

Si tots dos fem poca feyna,
ma muller també hi vindrá,
y la noya si fa falta
diu també que hi vol aná:

Deixarém la casa sola
que milló no pot estar,
qui tindria de guardarla
no podria guerregar.

Ja som quatre á casa meva
si tothom si fa com jo,
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

Prou tenim bonas murallas
que altres cops ja s' han provat,
y tenim un Sant á casa
que altres cops nos ha ajudat:

Las murallas si s' esquerdan
per taparlas tenim cors,
si 'ls cors fallan de flaqueza
San Narcís vindrá allavors.

Ell te moscas que quan pican
sempre fan quelcom de bó;
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

Si veniu á mils vosaltres
nosaltres vindrem á cents,
pro aixó si, cada un dels nostres
val per mil, y tots valents:

Tenim sanch al cor de sobras

y de bona mena que es,
qui la prova una vegada
ja no vol provarla mes.

Com que es sanch d' aquella antiga
y lo antich es lo milló;
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

No hi fa res que baixin rojas
las ayguas del riu Onyar,
ni que 'l fum lo sol nos tapi,
ní que 'ns prive 'l respirar:

Si 'l bombeix enruna casas
no perxó 'ns espantarém,
perque 'ls que ara en ellas viuen
per las torres tots serem.

Mentres quedi un bras que pugue
posar metjas al canó,
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

Nostra esposa será l' arma,
las murallas nostra llar,
la cansó de la fogayna
lo canó la cantarà;

Nostra feyna será bátrer
barrejats sempre al perill,
nostre sol de cada dia
la toguera del fosill,

Tenint Patria en las murallas
y en lo temple 'l Sant Patró,
*ja podeu venir, francesos,
que Girona no dorm, no.*

PERE DE PALOL.

LO BON US DE LAS RIQUESAS.

Un Senyor molt rich se 'n aná á passar l' istiu al camp, en companyia de sos tres fills, qu' eran tots noyets encara. Un dia los reuní, y donant deu duros á cada un d' ells, 'ls hi digué:— á veure, fills meus, qui de vosaltres sabrá fer mes bon us de son diner: uns quants dias avans de tornar á ciutat passarém comptes. Quant fou arribat aquest temps, en Felip, qu' era 'l mes gran, digné á son paré:—Oh! 'm sembla que podeu estar content de mi, ja veuréu com he sabut conservar lo que 'm donáreu; y conrrents vers sa cambra, comparegué al moment ab una bossa, y vuydantla sobre la tauia sortiren tots deu duros,

perqué no se 'n havia gastat ni una malla.—Y be, ¿que vos sembla, he sabut ser económic? digué fent dringar las monedas sobre la taula—Massa, fill meu, massa económic, respongué lo pare, ja 't diré aviat lo que me 'n sembla. Y tú, Lluís, (qu' era 'l mitjancer) ¿qu' has fet dels teus diners?—Jo, pare meu, m' he sabut procurar una diversió d' aquellas de cal general.

Figureus que vaig anar á cambiar tots 'ls duros ab pessas de dos, ab quartos y xavos.

Un diumenge quant tots los noys de la vila estaban jugant en la plassa, comenso á tirarshi quartos per un costat y per altre: oh! vos hauria agradat de veure com s' esbatussaban per cullirlos, quins cops de punys y estirarse 'ls cabells; n' hi havia per fershi un panxó de riure. Per acabarho de adobar sortiren 'ls seus pares, y veient com los noys s' esparracaban la roba de las festas rossegantse per la plassa, 'ls acompanyaren fins á casa á plantofadas y alguns fins á cops de bastons.

Lo pare feu ab lo cap un senyal de *no m' agrada prou*, y cridá á nan Carlitus, qu' era 'l mes petit—Y tu, fill meu, ¿com t' has gastat 'ls deu duros?—En Carlets s' va torná vermell com una cirera, y baixant lo cap, no gosaba dir ni un mot tan sols. Lo pare li repetí la pregunta tot estranyat d' aquell aturdimient.—Ja que voleu que ho diga, al últim respongué, vos ho descobriré tot. Un dia vaig entrá á la capella de l' ermita, y al ajonollarme devant de la Mare de Deu me vaig adonar que las cortinas d' aquell altar tan bonich hont la gent hi portan tantas flors, eran totas negras y mitj cremadas. Vaig preguntar al ermitá com era que no hi posessen unas cortinas novas, y 'm respongué que densá que s' habian cremat no havia recullit encara llimosna pera comprarne d' otras. Llavors jo 'm vaig recordar que tenia diners, y vaig donar tres duros al ermitá pera contribuir al adorno del altar de la Mare de Deu. Ay pare! si oh veyésseu! hi han posat ara unas cortinetas mes bufonas y blancas com una neu, hasta 'm sembla que la Mare de Deu n' esta tota contenta. Un altre dia va caure daltabaix d' una escala un pobre noy que li dihem en nassos, no pas perquè 'n tingui mes d' un, no mes perquè 'l té un xich llarch, ¿quina culpa hi te 'l pobre,? vritat, pare? Jo no li goso dir may, se diu Quim. Donchs aquet pobre noy se vá trencá una cama, tan bon minyó qu' es! á mi m' estima molt, y sempre que anaba á cassá nius me donaba 'ls aucells. Jo 'l vaig anar á veure, y vaig trobar á n' ell y als seus pares que tots estaban plorant de

una manera que feya llástima. La seva mare deya: si tinguessem diners prou aniriam á buscar á lo cirugiá que jo sé, y estariam segurs de que 'l noy quedaria ben curat, mes ara 'ns ho hem d' arretglar del modo que sapiguém, y es facil que 'l meu pobre fill quedi esgarrat pera sempre. Llavors sense dir res vaig enviar un mosso á buscar al cirugiá, y li vaig fé donar 'ls quatre duros que va demanar per la cura, y ha anat tot tan be que 'n pobre Quim ja comensa correr sens anar coix y aviat ja tornaré á ajudar á sos pares, que son molt pobres. Després, moltes vegadas passen per aqui uns pobres vellets que 'm demanan caritat, y tenint diners no se 'ls hi pot pas dir Deu n' hi dó.

L' altre dia 'n vá venir un que portaba las calsas tan esparracadas que ensenyaba tots los genolls. Jo vaig pensar alashoras ab aquell piló de roba que tenim arreconada em la cambra fosca de dalt de tot: vaig pujarhi á remenar, y tot triant encara y vaig trobarhi unas calsas y aquell gech que soliau portar vos quan anabau á cassera ¿vos en recordeu? quan jo vos venia á esperar en la torrentera, y veyá vení al *leon* tot saltant y fenme festas, y jo deya: «'l pare ja es aqui», y vos arribabau ab lo sarró ple de cunills. Donchs tot alló va ser pel pobre vell, y ell me va dir: —que Deu te do molts anys de vida y salut, y 't beneheixi á tu y als teus pares y á tota aquesta santa casa.—¿Perqué n' hi ha tans de pobres? N' hi ha un que 'm sol cantar unas cansons molt bonicas, tots se 'n van mes contents!..y pregan á Deu per tots nosaltres. Y aixis de quatre en cis quartos; ¡que n' he donat d' alegrias y que n' hem rebut de benediccions dels pobres! Perqué ells demanan á Deu salut per tota la casa, y Nostre Senyor 'ls estima molt y 'ls deu escoltar, ¿vritat pare?

Oh! 'ls altres dos duros 'ls he gastat per mí. Va passar un dia un francés que venia estampas y li vaig comprar un album de Geografia tan bonich com aquell que passa en Lluís. Ara ja he comensat d' apendra 'l mapa-mundi, y aquest any quan al colegi comensem la Geografia ja 'n sabré almenos la meytat.

Prou, fill meu! esclamá 'l pare abressantlo ab tendresa, tu ets un excelent fill: tu ets 'l que has empleat be ton diner, y d' aqui en avant, ja no 't demanaré compte de lo que 't dongui. Tu, Felip, dona ton tresor á nan Carlos, perquè á tu no et serveix de res, en lo mateix lloch hont hi tenias los duros hi pots tenir pedras y farán lo mateix servey: y tu, Lluís, no coneixes pas prou lo

valor del diner; puix que 'l ferne un mal us, no es pas millor que 'l no ferne cap. Aquell que tirares als noys, ¿ha fet per ventura be á cap d' ells? Si may mes te 'n dono, vull que avans de disposarne consultis á nan Carlos y segueixis sos consells, fins que veji que tens ja prou judici pera emplearlo justament.

¡POBRES FLORS!

La filla del rey
Va cercant floretas
Per marges y valls
En la primavera:
Unas al herbám
Ben amagadeias,
Altras van dihent
—Culliume, princesa.
La princesa 'n cull
Cull las mes sobergas,
Si las va posant
En sa caballera.

—Ay que be guanyem
Ja 'n diuen alegras,
D' un recó del camp
Corona de reynas.—
Un rossinyolet
Adeu las hi deya,
Ní tan sols adeu
Li responen ellas.

Mes l' oreig que surt
De matinadeta
Per marges y valls
En la primavara
Ab aquell remor
Que las flors entenen
Deya l' endemá
Deya á las floretas:

—Las que s' endugué
La gentil princesa
Ja no viuen no,
Mortas son en terra.—

Tremolan las flors
Moguentse ab tristesa,
Y 'l rossinyolet
Ne canta á l' arbreda:

—Resteu en lo camp
Floridas poncellas
Per serras y valls
En la primavera.
Que flors qu' han viscut
Tan be ran de terra
Trobaren la mort
Al cap d' una reyna.

Joan Planas y Feliu.

SIGÁM ADVERTITS.

Si alguna cosa estranya en los sectaris de la masonería es aquesta pretenció de voler passar per inofensius tan en lo sentit religiós com en lo polítich, apesar de que está en la conciencia de tothom que la franc-masoneria es fundada directament pera atacar al Catolicisme y tot govern legítimament constituhit, y per altra part los mateixos sectaris se cuydan prou be de demostrarho ab la sua conducta obertament impía y sas tendencias anárquicas, manifestadas particularment en totas las revolucions que han promogut, que no son pas sinó totas las de un sigle á aquesta part. Tothom sap, per exemple, que á las instigacions d' aquestas societats secretas se prepará organisá y fomentá la revolució en Méjich y 'l Perú, que doná per resultat la anárquica independencia de dits estats, la pérdua per Espanya de sas possessions mes prehuadas, y de sa preponderancia en lo nou continent, tan justament adquirida á costa dels mes grans sacrificis per la mare pátria. No obstant la masonería espanyola vol sostenir encara que es amiga de la prosperitat nacional, del mateix modo que vol ser compatible ab lo Catolicisme apesar de dirigir contre ell sas mes envenenadas fletxas. Mes afortunadament aquesta hipocresía ab que negan sos plans devastadors tan en religió com en política no pot sorprendrer casi á ningú que tinga solament lo bon sentit que 's necessita pera distingir lo ver de lo fals. Sos llibres que contenen los seus catecismes y estatuts, molts documents auténtichs y fidedignes, y particularment 'l testimoni de molts que després d' haber pertenescut á aquestas societats las han abandonadas, son altras tantas probas irrecusables, no sols devant dels judiciosos tribunals que las han examinadas y regonegadas, sinó també als ulls de la pública opinió. Cregan donchs nostres adversaris que argüeix en ells quant menos molta *ignocencia* lo atribuhírnos' en tanta á nosaltres, que 'ns cregan ignorants respecte á las doctrinas y 'ls fets de la masonería, avuy per desgracia be massa transparents, encara que no 's vulgan investigar. Y si en determinats punts no 'ns mostrém mes explícits, ja poden tenir per cert que no es per falta de datos sinó perquè de moment no ho creyém necessari, y tením en compte además la llibertat de imprenta.

Més acabém de reproduhir unas quantas pinzelladas fiels y de ma mestra, que d' aquestas so-

cietats nos han deixat, com vejerem, varios Sumos Pontífices, las quals, sinó logran la atenció y l' assentiment dels masons, als quals per cert no 'ns dirigim, son mes que suficientes pera ensenyansa y degut advertiment de tots los catòlics. Escoltem á Lleó XII en sa extensa y preciosa butlla expedida en 1825, reproduhint las censuras de sos antecessors, contra la franc-masonería, y excitant lo zel dels Prelats y los Prínceps per la vigilancia y repressió de tan funesta societat.—«Lo recort d' aquesta sollicitud (la de la Iglesia) no 's troba solament en los antichs anals eclesiástichs, se troban admirables probas d' ella en lo que en nostres dias y en temps de nostres pares han fet los Pontífices romans pera oposarse á las societats secretas dels enemichs de Jesucrist; perquè habent vist Clement XII, nostre predecessor, que la secta dels franc-masons, nomenada també d' altres modos, adquiria cada vegada nou vigor, y habent sabut ab certesa, *per numerosas probas, que dita societat era no solament sospitosa sinó obertament enemiga de la Iglesia catòlica*, la condemná per una excellent constitució.» Apesar d' aixó seguiran molts masons afirmant, ab aquella serenitat, que la sua secta es compatible ab lo Catolicisme.

Després d' observar lo referit Pontífice com las societats secretas ensengueren en Europa la teya de las revolucions, y com apesar de la repressió dels prínceps se mostran aquellas ab los mateixos intents criminals, segueix dihent:—«¿tal volta no hi ha que temre las novas turbulencias y sedicions que aquestas societats estant tramant continuament? ¿No son encara temibles los impijos punyals, ab que secretament fereixen als que han sentenciat á mort? ¡Quant terribles han sigut las lluytas que las autoritats han tingut que sostenir apesar seu pera conservar la tranquilat pública!»

«Deuen també atribuirse á eixas societats las horrorosas calamitats que trastornan la Iglesia, y que no podem recordar sens un profundo dolor: se atacan ab audacia sos dogmas y sos mes sagrats preceptes, se procura envilir la sua autoritat, y no solsament se turba la pau á que té dret de disfrutar, sinó que podria dirse que está enterament aniquilada.»

«No s' ha de creure que atribuhim falsament y per calumnia á las societats secretas tots aquests mals y altres dels que no parlém; las obras que sos membres s' han atrevit á publicar sobre la religió y la política, son despreci á la autoritat, son odi á la soberania, sos atachs contra la

divinitat de Jesucrist y fins contra la existencia de Deu, lo materialisme que professan, sos códichs y sos estatuts, que son una mostra de sos projectes y miras, tot proba lo que habem dit sobre 'ls seus intents de destronar als prínceps legítims y destruir los fonaments de la Iglesia, y lo que es igualment cert, es que aquestas distintas associacions, encara que ab diversos noms, estan unidas entre ellas pera sos infames projectes.»

La franc-masonería té la ingratitude de negar la sua paternitat á las innumerables fraccions y sectas que engendra, y per mes que es sabut que 'ls carbonaris, comuners, il·luminats, universitaris, mazinistas etc. etc. tots deuen son origen y 's refundeixen per son fi á la masonería, los masons aparentan negarlosi tota especie de solidaritat. «Perqué la masonería no es mes que una» se 'ns deya per tota rahó no fa gayre, com si un pare deixés de ser un per lo mer fet de tenir molts fills. Unicament que aquestos poden no semblarse al primer, al menos en la conducta, mentres que las societats anomenadas totas se semblan en lo repugnant de sos estatuts y en la malicia de sas intencions. Donchs no hi ha lloch á distingir entre ellas, puix que Lleó XII ja 'ns ho diu ben clarament:—«Segons lo que acabém d' exposar, creyém que tením de condemnar de nou aquestas societats secretas pera que ninguna d' ellas pugua pretenir que no está compresa en eixa nostra sentencia apostólica, y servirse d' aytal pretext pera induhir á error á homes fácils d' enganyar.»

Tíngas ben en compte que los Sumos Pontífices obrant sempre ab aqueil aplom y maduresa propias de sa alta prudencia y sabiduría, no parlaban pas d' aquestas societats sens coneixement de causa: avans de condemnarlas habian ben judicat de una manera detinguda sos fets y sos retglaments. Escoltin donchs, los que las pintan tan inofensivas, lo següent passatge de la citada butlla: «¿No es un crim lo mirar com á vincul obligatori un jurament, so es, un acte que deu ferse en plena justicia y per lo qual s' obligan á cometre un assassinat y á despreciar als encarregats del poder eclesiástich ó civil, que deuen saber tot lo que es important pera la religió y la societat y que pot perturbar la sua tranquilat? ¿No es indigne é inícuo posar á Deu per testimoni de semblants atentats?»

Acaba Lleó XII la sua butlla excitant á tots los prínceps cristians á que cooperin ab los prelats en lo fi de reprimir la propagació de las so-

cietats secretas, fentlos notar que ab son auxili no sols defensen la Religió, sinó també la sua propia seguretat y la de sos súbdits. Y dirigintse igualment á tots los fiels católichs, acaba lo Sumo Pontífice fentlos exortacions tan claras y terminants com la següent, ab la que nos plau terminar, puix que son las mes vivament indicadas pera que grabantlas en la memoria, sobre aquest punt sigám advertits: «Fugiu cuydadosament dels que anomenan tenebras á la llum y llum á las tenebras... Guardeuvos de las suas seduccions y alhagos que emplearán pera fervos entrar en son gremi. Estigau convensuts de que ningú pot ser membre d' aquestas societats sens cometre un pecat molt grave.»

Crónica General.

A las deu del matí del dilluns passat tingué lloch en la Sta. Iglesia Catedral lo cassament de D. Narcís de Foixá y de Bassols ab D.ª María dels Dolors de Camps y de Prat. Digué la Missa lo Sr. Canonge Dr. D. Celestí Ribera, qui dirigí als nous esposos una eloqüent plática. Assistiren al acte lo Sr. Comte de Foixá jermá del desposat: Sra. Comtesa Viuda de Foixá sa mare, la Sra. Esposa del referit Comte Sr. D. Pelayo de Camps, Senador del Regne, y D. Mariano de Camps pare de la desposada. La Sra. Marquesa de Sta. Coloma, D.ª Lluisa de Prat, Sra. de Lopez Pinto, Sra. de Pastors y altres que no recordém. Los nous esposos foren obsequiats ab una serenata per la música de S. Quintin y coro *La Lira*. ¡Que 'l Senyor los benehesca y 'ls colmi de tots sos beneficis!

—En lo certámen Sellarés de Barcelona foren premiats entre altres los Coros *Amichs tintorers* de Barcelona y *Orfeon Gerundense* de nostra ciutat. Los dos protestaren contra 'l fallo del jurat per considerarse mereixedors de millor recompensa.

—La Archicofradia de la Passió y Mort de Ntre. Senyor Jesucrist, demá celebrarà la festa de la Exaltació de la Santa Creu. En la funció del vespre predicarà lo eloqüent orador sagrat, Dr. D. Celestí Rivera, Canonge de nostra Santa Iglesia Catedral.

—Verament espléndida fou la festa que tingué lloch en la casa Hospici d' esta capital lo dimars de la present setmana, en honor y memo-

ria de Sant Vicens de Paul. Al matí se celebrá, un solemne ofici, cantat per la capella de la Catedral, y á la tarde la funció corresponent. ab Rosari cantat y sermó. En la nit lo pati aparegué il·luminat á la veneciana, adornant sos extrems artístichs portals il·luminats transparentment ab profusió de llum, y formant un bell conjunt ab los los capritxosos jochs de fanalets de colors, que ressaltant en lo fullatje oferian una agradable perspectiva. Cridaba particularment la atenció la portalada principal, en mitj de la qual y en la part superior hi ressaltaba una bonica figura de Sant Vicens, y á cada costat s' hi veyá una imatge simbólica de la caritat, tot executat ab ben acertat pinsell y combinació ben entesa. Amenisá lo espectacle, la joveneta orquesta, composta per noys hostejats en dita casa Hospici y ben dirigida per sos mestres Srs. Mias, y Vidal, alternant ab ella lo coro nomenat *Orfeon* d' aquesta ciutat, que cantá brillantment dos notables pessas, una d' ellas *Lo Prometatje*. En mitj de tot alegrá la vista de la multitud lo desparo de fochs artificials, y especialment la elevació de dos globos, un d' ells de notables dimencions. La numerosíssima concurrencia que assistí á la festa se retirá á las onse, sumament complaguda de tan deliciosa vetllada.

—Lo Senyor Director de *La Ilustracion* periódich que veu la llum en Barcelone, prepara una edició del *Don Quijote* del immortal Cervantes, digne per tots conceptes del favor del Públich, tota vegada que á sa elegant forma, llimpia impressió y correcció esmerada, reunirà una baratura fins avuy sens igüal en los anals de la llibreria, y quals alicients servirán d' estímul á tot espanyol pera procurarse tan extraordinari llibre. Lo preu será tan sols de sis rals.

—Segons afirma un periódich, lo problema de la navegació aèrea camina á una próxima solució, es á dir, que pot ser aviat viatjarém pels ayres. Un jove del Brasil ha fet tan importants descobriments relatius á la direcció dels globos, que ha surtit pera París subvencionat per son Govern, ab l' objecte de fer construhir la máquina, base del seu sistema.

—Se calcula en quaranta set mil 'l número de forasters que han anat á Barcelona durant las frías, sense contar los precedents dels pobles vehins. No obstant, los barcelonins están contextes en afirmar que las festas no han sigut de molt tan animadas com en anys anteriors.

—Segueix recullint llorers en sa carrera lo reputat compositor D. Joan Carreras, molt conegut

en nostra capital per lo temps que en ella habia permanescut com á mestre de música. Dos son las composicions que últimament li han sigut premiadas en lo certámen *Sellarés*; l' una d' ellas que té per títol «Una festa major en la bella comarca ampurdanesa,» ha obtingut lo premi d' una medalla d' or, y l' altra nomenada «De Barcelona á Monserrat» composició pera banda, accésit al mateix premi. L' esprit catalanista y popular que revelan aquestos títols nos convencen una vegada mes de que 'l Senyor Carreras, á mes de ser un compositor inspirat en música religiosa, com acreditan sas preciosas melodías que sentim encara sovint en nostras iglesias, es també un compositor que sap reproduhir la dolça armonia dels ayres y costums de nostra patria catalana, per tot lo qual li enviem nostra franca y coral enhorabona.

—En lo próxim número continuarem «Las memorias d' un Estudiant,» las quals procurarem publicar ab mes regular frecuencia, tota vegada que obra ja en nostre poder la continuació del manuscrit que 'ns ha tramés son autor.

—Una verdadera satisfacció sentim sempre que podem veurer honrada la nostra Patria devant las demás naciones, en lo terreno de las ciencias. Tal podem dir en lo present, puix segons noticias de Venecia, Espanya ha obtingut lo mes brillant resultat en la Exposició geográfica de aquella capital. Los expositors espanyols eran 22. Las recompensas obtingudas las següents: 11 premis superiors, tres medallas de primera classe, tres de segona y tres mencions honoríficas. Total, 20 premis.

—Un periódich holandés, y mereix citarse encara que siga un nom estrany el *Handelsblat*, órganu del partit liberal, ha defensat lo dret que tenia l' Episcopat d' Holanda al protestar, contra 'ls atentats de Roma, declarant que 'l Govern holandés respecta y respectará sempre la llibertat de la Iglesia católica. Una bonica lliçó que los protestants donan á molts de nostres *católichs* que voldrian ofegar la veu dels *Bisbes*.

—Ahir á las 4 y mitja de la tarde sortí de la Sta. Iglesia Catedral la professó del Jubileu, dirigintse á la parroquial de S. Feliu y seguidament á la iglesia de Ntra. Sra. del Carme.

Anavan en primer terme la Associació de las fillas de Maria y luego moltas altres senyoras que s' hi agregaren. Seguian despres, los alumnos de nostre Seminari ab sos respectius Professors. Luego la Associació de Senyors de S. Vicens de Paul é indivíduos de la Puríssima Sanch de

Ntre. Sr. JC; y per últim lo Clero presidit per lo Ilm. Sr. Bisbe. Durant lo transit no hi hagué que lamentar cap incident desagradable, regressant la professó en bon ordre á la Catedral hont se terminá ab una Salve cantada y ab la Benedicció del Prelat.

Estranyárem molt no veurer en tot lo curs que seguí la professó ni un sol municipal, á qual ausencia se degué sens dupte la circunstancia de que 'ls carros obstruiren la carrera sense cap consideració á la solemnitat del acte. Be 'ns sembla que en tal ocasió no hi hauria sigut de massa un poch de mirament per part de las autoritats.

Butlletí religiós

QUARANTA HORAS: Passan á la Iglesia de S. Pere de Galligans. Las horas d' exposició serán: al matí de 8 á 11 ½ y á la tarde de las 5 á 7.

—Continúa en la Iglesia del Mercadal la novena de Ntra. Sra. del Roser, que terminará lo dijous de la próxima setmana. Demá tindrà lloch en la mateixa Parroquia la gran festa de Ntra. Sra. del Roser. Al matí á las 7 la Comunió general que donará lo Rnt. P. Lector Joan Planas. A las 10 solemne Ofici en lo qual predicará lo R. D. Miquel Buxons, professor de nostre Seminari. A la tarde Rosari cantat, ab orga, y luego la professó que segons costum recorrerà los principals carrers de la Parroquia.

MONTE-PIO CATALAN DE QUINTAS.

La Junta de proteccion, en sesion de 20 de Setiembre, acordó que á los sócios soldados del actual reemplazo, al ingresar en caja, se les devuelva su capital y se les entregue además el 85 por 100 á cuenta de beneficios.

Me apresuro á anunciar este magnífico resultado para conocimiento y gobierno de los asociados y tener la confianza de que la liquidacion definitiva complacerá á todos.

El Comisionado en Gerona.

Aniceto Palahí.